

ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Η ΠΟΝΕΜΕΝΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΜΑΡΣΕΛ ΠΡΟΥΣΤ

ΙΑ'.

Προύστ ήταν πειά ένδοξος. Μά ή ιδιωτική του ζωή παρουσίαζε τώρα μιά χτυπητή αντίθεση με την όδση του. 'Επειδή ό σπουδαϊοκόλης του ήθελε νά έπισκευάσει τό σπίτι, στο όποιο κατοικούσε ως τότε, άναγκάστηκε νά μετακομίση, θρηγνώντας και στενάχοντας. Έγκαταστάθηκε λοιπόν ν' ένα διαμέρισμα της λεωφόρου 'Αμλέν, τό όποιο, καθώς γράφει κάπου ό ίδιος, του πτοίχιζε 16.000 φράγκα κ' έμοιαζε με κατοικία ίσθηρετών. 'Ωστόσο, έλπισε πως θα έφευγε γρήγορα κ' από κει και γι' αυτό όλα του σχεδόν τά έπιπία τά είχε πειά

στην έποθήκη, έτοιμα γιά καινούργια μετακόμισι. Έκείνο όμως πού τον ένχολλουσε στο νέο του σπίτι, ήταν οι άδάσολοι θούροβι πού έκαναν οι γείτονές του. Κάποτε μάλιστα έστειλε ως δώρο στό παιδιά της οικογενείας πού κατοικούσε επάνω άπ' τό δικό του διαμέρισμα, βελουδένιες παντούφλες!

Παρ' όλες τις έλπίδες του νά μετακομίση γρήγορα, έμεινε στό σπίτι αυτό μέχρι του θανάτου του. 'Ετσι όμως είχε στερηθεί τά πού προσφιλή του πράγματα. Τά βιβλία του τά είχε φυλαγμένα σέ κώβια μέσα στις άποθήκες. Μέσ' στο σαλόνι, ή καρτέλνες και ή πολυθρόνες βρισκόντουσαν διαρκώς σκεπασμένες με τά καλύμματα τους. Οι κρεμαστάι πολυέλαιοι ήσαν άκονυμπεμένοι κάτω στό πάτωμα.

Στην κρεβατοκάμαρα του πάλι, ή ίδια άταξια έπικρατούσε. Τό κρεβάτι του δεν συγκριζόταν σχεδόν ποτέ, γιατί ό Προύστ έμεινε τώρα διαρκώς σ' αυτό. Διάφορα φάρμακα και μπουκαλάκια άδειανά γετίονευαν επάνω στό τραπέζια με τά χειρόγραφα, στό όποια ήταν γραμμένο τό τέλος του έργου του. Τό πάτωμα τό σκέπαζαν σχεδόν δόλοκληρο έφημερίδες και περιοδικά.

Ένωταμεταξύ, ή επίδρασις της καμαριέρας Σελεστίνας στόν κίφρό της μεγάλαγε διαρκώς. Είχε φέρει στό σπίτι του Προύστ, εκτός από τό σκυγό της τό σωφέρο, και την άδελφή της, καθώς και μιά άνεμιά της. 'Επίσης ό συγγραφέας είχε εκείνη την έποχή στό σπίτι του και ένα νεαρό 'Ελβετό, ό οποίος του χρησίμευε ως γραμματέας. Κατά τό 1920 όμως θέλησε νά τον ξεφορτωθή και νά τον τοποθετή σέ μιά τραπέζα. Γιά νά τό πετυχή αυτό, άπεινήνθηκε—όπως έκανε κάθε φορά πού ήθελε νά ζητήσει κάποια ύπηρεσία— σέ πολλούς ισχυρούς φίλους του, όπως στό Ροβέρτο Ρότσχιλντ, στό Γράν, στό Φινάλύ, κλπ.

Στις σχετικές έπιστολές του τούς έγραφε μεταξύ των άλλων: «Πρέπει νά σάς πώ ότι ό άνθρωπος, τον όποιον σάς συνιστώ νά πάρετε στην Τράπεζά σας, εννε κάπως τεμπέλης και δέν άγαπάει καθόλου τούς άρτιμούς...». Μά παρ' όλες τής... μοναδικές αυτές συστάσεις του, κατόρθωσε στό τέλος νά τον τοποθετήσει σέ μιά πολύ καλή θέσι στην Τράπεζα των Παρισίων.

Ό Προύστ, όσο πλησίαζε πρós τον θάνατο, τόσο γινόταν περισσότερο παιδί. Την ειρωνεία πού είχε άλλοτε, την είχε διαδεχτεί τώρα μιά άπλοική ειλικρίνεια. Τού άρεσε ν' άστεινέεται και νά παίξη με την καμαριέρα του, ή όποια, με την καθημερινή συναναστροφή του, είχε πάρει πολλά άπ' τά χαρίσματά του. Είχε κ' αυτή καταπληκτική μνήμη και θυμόταν λέξι πρós λέξι όλες τις κουβέντες του κυρίου της. Μιλούσε, όπως κ' αυτός, με τον ίδιο θρηγνώδη τρόπο. 'Ήξερε επίσης νά μμειται, όπως έκανε ό Προύστ άλλοτε, την όμιλία και τά φερσίματα των φίλων του. Αυτό διασκέδαζε εξαιρετικά τον Προύστ, ό όποιος την έβαζε συχνά νά του έπιδεικνύη τά μιμητικά χαρίσματά της. Κάθε βράδυ σχεδόν την προσκαλούσε μαζί με τό σκυγό της, την άδελφή της και την άνιμιά της και τούς έδίδασκε την ιστορία της Γαλλίας, πού όλοι την άκουγαν με προσοχή. Οι μαθηαί του τού άπύθνησαν τότε διάφορες άπλοικές έρωτήσεις κ' ό Προύστ, κατενθουσιασμένος, έσπευδε νά ικανοποιή την περιέργειά τους. 'Οσάκις μάλιστα ή Σελεστίνα δέν του έκανε κανένα καρπίσιο, την άπειλούσε ότι θα την στερήσει από τό βραδινό μάθημα της ιστορίας.

Μά έντωταμεταξύ, ή άφορώστεια του χειροτέρευε δλοένα κ' ό πυρετός δέν τον άφανε σχεδόν καθόλου. 'Υπέφερε από άτελειωτες άυπνίες και γιά νά κατορθώνη νά ψευτοκοιμηται, χρησιμοποιούσε κάθε είδους ναρκοτικά.

Συχνά, από τά πολλά βερονά πού έπαιρνε, περιέπαπτε σ' ένα έιδος ληθάργου, πού κρατούσε τρεις ήμερες. Γιά νά κερδίξη όμως τον χαμένο αυτό καιρό, έμεινε άργυρνος άλλες τρεις ήμερες στη σειρά,

κατά τη διάρκεια των όποιων έπαιρνε διάφορα τονωτικά φάρμακα, πού τον συγκαταούσαν και τον βοηθούσαν νά εργάζεται.

Όταν ξυπνούσε ό Προύστ—πράγμα πού συνέβαινε συνήθως μετά τά μεσάνυχτα— και δέν ήθελε νά μείνη μόνος, έστειλε τό σκυγό της καμαριέρας του, τον σωφέρο, νά πάη και νά φέρη με τό αυτοκίνητό του κάποιον από τούς φίλους του. Την ώρα αυτή ό φίλος του κοιμόταν συνήθως. 'Επειδή όμως δέν ύπήρχε άλλος τρόπος νά ιδη τον Προύστ, ξυπνούσε, ντυνόταν και πήγαινε σπίτι του.

Όταν έφτανε εκεί, εύρισκε τον Προύστ στό κρεβάτι του μ' ένα φουλάρι τυλιγμένο γύρω στό λαιμό του. Τότε ό Προύστ έδγαινε άπ' τις κουβέντες του και παρουσιάζόταν στόν καταλόκληρο φίλο του ντυμένος, φορώντας βαμβακερά άστρα ή μαύρα γάντια και πολλά ζευγάρια κάλτσες.

— Περμιένετε λίγες στιγμές και μη μου μιλάτε άκόμα, έλεγε με φωνή πνιγμένη. 'Η καφεΐνη πού πήρα γιά νά ξυπνήσω, δέν επέδρασε άκόμα στόν οργανισμό μου. Είμαι άνίκανος ν' άνοιξω τό στόμα μου. Μά αισθάνομαι ότι πλησιάζει ή στιγμή πού θα συνέλθω...

Και καθώς μιλούσε έτσι, χαμογελούσε. Τό θαυμάσιο φως των λαμπρών ματιών του άπλωνόταν σιγά—σιγά στό καταξυρυσμένο και κουρασμένο άπ' τον τεχνητό ύπνο πρόσωπό του και τό έκανε γοητευτικά. Αύτός ό άνθρωπος, ό όποιος έλειπε τρεις ήμερες άπ' τη ζωή, βυθισμένος στόν ύπνο, άνασταμόνταν. 'Αρχιζε τότε σιγά—σιγά νά μιλάη κ' ό φίλος του έδλιε με καπάλην πός ό Προύστ είχε διαβάσει όλες τις έφημερίδες και πός ήξερε όλα τά τελευταία βιβλία.

'Η άλήθεια εννε, πός έφτανε στόν Προύστ νά ξεφύλλιση τις σελίδες ενός μυθιστορήματος, γιά νά εννε εις θέσιν νά μιλήση γι' αυτό καλύτερα από κάθε κριτικό. 'Από την κλειστή του κάμαρα παρακολούθουσε όλη τη φιλολογική γίνηση κ' ένδιαφερόταν γιά τούς μοντέρνους συγγραφείς, ζωγράφους και μουσικούς.

'Η συνομιλία του άποτελούσε πραγματική γοητεία και κατά τη διάρκεια της έφερνε την κουβέντα στους άγαπημένους του κλασικούς συγγραφείς. 'Απήγγελε τότε από μνήμης δόλοκληρες σελίδες του Μπαλζάκ και του Σάν—Σιμόν και κατόπιν, όταν σταματούσε κάπου, παραπονόταν πός είχε... άδύνατη μνήμη, ή όποια δέν του επέτρεπε νά συνεχίση.

'Εξαφνα, εγκαταλείποντας τη φιλολογία, άρχιζε νά μιλάη γιά την κοσμική ζωή, γιά νά ξαναγυρίση πάλι στη φιλολογία.

'Ακούγοντάς τον, άπορούσε κανείς πός τά νέα της ήμέρας είχαν τρυπήσει τούς τοίχους του σπιτιού του και είχαν φτάσει ως τό σκοτεινό του διαμέρισμα. 'Αν κατά τη διάρκεια του ύπνου του συνέβαινε κάτι έτακτο, όταν ξυπνούσε τό ήξερε. 'Ωστόσο προσποιόταν άπόλυτη άγνοια στους έπισκεπτας του.

'Ετσι, όταν κάποτε ή μετοχές της Γερμανικής Τραπεζής ύψώθηκαν άματωδώς μέσα σέ λίγες ώρες κ' έφτασαν τις 60.000 φράγκα ή άζιο, ό Προύστ έλεγε σέ κάποιο φίλο του :

— 'Αζιο, αγαπητέ μου φίλε. Βοήκα πρós όλίγου σ' ένα σιρτάρι, πού είχα δεκαπέντε χρόνια νά τό άνοιξω, μερικές μετοχές της Γερμανικής Τραπεζής, τις όποιες είχα ξεχάσει έντελώς. 'Αλλοίμονο όμως! Φαντάζομαι πός δέν θα έχω καν μιά άξια.

'Η μετοχές όμως αυτές άναπροσώπευαν άλόκληρη περιουσία, πράγμα πού ό Προύστ έκανε πώς τό άγνοεί, γιά νά έχη την εύχαιρίστηρα νά τό άκούση από τούς άλλους.

Είχε εγκαταλείψει σιγά—σιγά όλες σχεδόν τις άπολαύσεις του έξωωτερικού κόσμου και είχε κλειστεί μέσα στό δωμάτιό του και στόν έαυτό του. Ούτε στό θέατρο πήγαινε, ούτε στό κωνόερα, ούτε στό μουσεία. 'Η έξοχή ήταν πράγμα άπαγορευμένο γι' αυτόν. Μονάχα στό ξενοδοχείο «Ριτζ» πήγαινε κάθε τόσο.

Είχε συνήθειε τόσο στό άριστοκρατικό αυτό κέντρο, ώστε έννοιωθε τον έαυτό του στις σάλλες του καλύτερα άπ' τό σπίτι του.

Πού και πού όμως έκανε καμιά άπιστία στό «Ριτζ» και πήγαινε στό «Κάρλτον» ή στό «Σιρό» ή σέ κανένα άλλο κοσμικό κέντρο. Αυτό όμως συνέβαινε, γιατί ήθελε νά μάθη σ' αυτά κάποια πληροφορία, χρησιμη γιά τό έργο του, πού δέν μπορούσε νά τη μάθη άλλο.

'Ενα βράδυ γεμμάσιος στό περίφημο μεταλλεμικό έστιατόριο του Παρισίου «Τό Βώιδι άπάνω στη Στέγη» (*). Πήγε εκεί γιατί, περιέργως καθώς ήταν, ήθελε νά ιδη τις καινούργιες έσθηλώσεις της μεταπολεμικής ζωής, τής χορούς, τής όρχήστρες των μύρων, τούς νεοπλούτους, κλπ.

ΣΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ: 'Η συνήθεια.

(* Τό έστιατόριο αυτό πήρε τό όνομα του από τό δώματιο ύπερμοντέρνο θεατρικό έργο του ποιητού Σάν Κοκτώ.

